

GEORGE ENESCU
FESTIVAL

27 august, ora 19.30

Generozitate prin muzică

---

27 august - 24 septembrie 2023
festivalenescu.ro

Program

CONCERTUL DE DESCHIDERE AL FESTIVALULUI INTERNAȚIONAL GEORGE ENESCU

Sala Palatului

MARI ORCHESTRE ALE LUMII

ORCHESTRA FILARMONICII GEORGE ENESCU

CRISTIAN MĂCELARU dirijor

GAUTIER CAPUÇON violoncel

Dvořák Concertul în si minor pentru violoncel și orchestră op. 104

Allegro / Adagio, ma non troppo / Finale: Allegro moderato – Andante – Allegro vivo

Enescu Rapsodia română în re major op. 11 nr. 2

R. Strauss Suită din opera *Cavalerul Rozelor* op. 59

Antonín Dvořák (1841 – 1904): Concertul în si minor pentru violoncel și orchestră op. 104

În ampla listă de lucrări ale lui Dvořák, nu figurează decât trei concerte, unul pentru pian, altul pentru vioară și ultimul pentru violoncel. În timp ce primele două sunt mai puțin cunoscute, cel din urmă este considerat un punct culminant al creației romantice și una dintre cele mai celebre și cântate lucrări pentru solist și orchestră din istoria muzicii.

Nemulțumit de un concert pe care-l scrisese în anul 1865 lăsându-l neterminat, Dvořák s-a hotărât greu să mai compună pentru violoncel și orchestră neavând încredere în capacitățile expresive ale acestui instrument. Iată însă că în timpul șederii sale la New York (1892–1894), ca profesor la Conservatorul Național, a avut ocazia să asculte cel de al doilea concert pentru violoncel și orchestră al lui Victor Herbert, violoncelist, compozitor și coleg de profesorat. Audiția l-a hotărât să creeze din nou o lucrare de acest fel și să i-o dedice violoncelistului Hanuš Wihan, prieten și de asemenea coleg la Conservator. Concertul devine la Dvořák un fel de simfonie cu solist, rolurile celor două entități sonore, orchestra și violoncelul, fiind aproape egale. Toate compartimentele ansamblului sunt active și în special suflătorii intră mereu în dialog cu solistul. Acesta cucerește prin glasul său vibrant, însă îl găsim de multe ori și în rol de acompaniator al temelor intonate de alte instrumente din orchestră. Cele trei părți au fiecare atmosfera lor, dar peste tot alternează teme melancolice cu altele furtunoase, melodii unduioase și poetice cu pasaje pline de virtuozitate care pun la grea încercare abilitatea tehnică a solistului. În partea a II-a apar și elemente dintr-un lied nostalgic al lui Dvořák (primul din ciclul de patru op. 82), un omagiu al compozitorului pentru o prietenă dragă, aflată pe patul de moarte. Acest lied împreună cu tema melancolică de la începutul concertului reapar și în partea a treia, marcând caracterul ciclic al lucrării. Aici predomină iureșul unui discurs febril, cu caracter de marș, dar violoncelul, la început plin de vigoare, își sfârșește rolul aproape singur, cu un fir sonor abia suspinat. Acordurile frenetice, puternice ale orchestrei, răsună apoi ca un final glorios.

George Enescu (1881–1955): Rapsodia în re major op. 11 nr. 2

„Bucățile de folclor sunt juvaeruri în sine, capodopere definitive de sine stătătoare care trebuie respectate în candoarea și curățenia lor întregă... Se poate amplifica motivul popular într-o singură manieră: aceea a progresiunii dinamice, prin reluarea lui, prin repetarea lui, fără alterare, fără codițe sau umpluturi... Rapsodiile mele juxtapun motivele și le instrumentează” – mărturisirea Enescu într-un interviu. Cele două Rapsodii orchestrale op. 11, compuse la vârsta de 20 de ani, reprezintă cele mai cunoscute și cele mai des interpretate lucrări ale marelui nostru compozitor, nu numai în țară, dar și în lumea întreagă. Succesul lor a eclipsat lucrările mai târzii, complex elaborate.

Program

Rapsodiile se deosebesc una de cealaltă: prima, luminoasă, plină de strălucire și veselie, dominată de verva dansului, cea de a doua, melancolică, molcomă, evocând parcă arhaice vremuri. Aici se regăsesc mai puține teme folclorice decât în prima și anume: „Sârba lui Pompieru” cu care se deschide Rapsodia, devenită solemnă printr-un tempo mult mai lent în registrul grav al coardelor, o temă de doină la flaut și oboi, cântecul „Văleu lupii mă mănâncă” intonat de cornul englez (asemenea unui caval popular) și singura melodie de joc redată de soloul violei, „Țânțăraș cu cizme largi”. Tema dominantă a Rapsodiei a doua, rămâne însă cea care vine după sârba de început, balada „Pe o stâncă neagră”, preluată de la compozitorul Alexandru Flechtenmacher. Sensul evocator, reflexiv al Rapsodiei se accentuează în final, unde sonoritatea devine mai rarefiată, mai intimă, totul încheindu-se cu un solo de flaut, ce se pierde parcă în neant.

Richard Strauss (1864–1949): Suita din muzica operei *Cavalerul rozelor* op. 59

Richard Strauss a compus 15 opere iar „Cavalerul rozelor” este poate cea mai cunoscută dintre acestea. Capodoperă a teatrului muzical, creată în 1910 pe un libret al marelui dramaturg și poet austriac, Hugo von Hofmansthal, și reprezentată un an mai târziu la Dresda, sub regia celebrului Max Reichardt, s-a bucurat imediat de un mare succes, continuând să umple cele mai importante săli de operă ale lumii pe parcursul a mai bine de un secol. Este o operă comică în trei acte a cărei acțiune se petrece în societatea aristocratică vieneză din veacul al XVIII-lea. Richard Strauss nu ilustrează epoca evocând muzica secolului al XVIII-lea, ci apelează la valsul perioadei romantice din secolul al XIX-lea (cel consfințit de familia Johann Strauss) considerându-l cel mai reprezentativ pentru ambianța vieneză.

Au fost multe încercări de a se realiza o Suită de concert din muzica operei „Cavalerul rozelor”. Singura versiune cu care compozitorul a fost de acord s-a interpretat în 1944 de către Filarmonica din New York. Autorul aranjamentului a rămas anonim, însă cercetătorii sunt aproape siguri că acesta aparține dirijorului american Artur Rodzinski care prezentase opera în S.U.A.

Suita începe ca și preludiul operei cu furtunosul motiv al cornilor și continuă cu discursul pasionat al orchestrei ilustrând dragostea dintre Mareșală – o nobilă plină de farmec – și Octavian, un conte mult mai tânăr decât ea. Următorul moment este cel al „prezentării trandafirului” din actul al II-lea, un flux sonor transparent, plin de lirism. Aici Octavian, ca mesager al caraghiosului baron Ochs, îi aduce frumoasei Sophie un trandafir de argint în semn de cerere în căsătorie. Dar cei doi tineri se îndrăgostesc pe loc unul de celălalt. Poeticul solo de oboi și numeroasele dialoguri dintre suflători redau vraja creată între ei. Câteva efecte mai zgomotoase anunță apariția lui Ochs furios însoțit de primul vals cu aer galant. Se trece în scurt timp la scenele din final, redarea orchestrală a trioului când Mareșala renunță la relația cu Octavian în favoarea frumoasei Sophie și apoi duoul tinerilor fericiți, o muzică învăluitoare ce creează o adevărată stare de extaz. Suita se încheie, așa cum era firesc, în vârtejurile antrenante ale valsului, simbol al elegantei atmosfere vieneze.

Olga Grigorescu

Orchestra

Filarmonica „George Enescu” este instituția muzicală reprezentativă a României, cu o istorie de 155 de ani ce începe odată cu înființarea Societății Filarmonice Române sub conducerea lui Eduard Wachmann în aprilie 1868. Primul concert a avut loc în ziua de 15 decembrie a aceluiași an, sub bagheta inițiatorului sau. După inaugurarea palatului Ateneului Roman (1889), concertele au fost organizate în această sală, unde au loc și în prezent, elegantul edificiu devenind emblema culturii românești și sediu al orchestrei Filarmonicii.

©Dragoș Cristescu

La doar 17 ani, George Enescu apare pentru prima oară pe scena Ateneului Român în calitate de violonist și compozitor, alături de Orchestra Filarmonică dirijată de Wachmann, la 1 martie 1898. Wachmann, cel care a condus orchestra până în 1907, propune în primele decenii de existență a orchestrei simfonice un repertoriu clasic pentru a atrage și educa publicul. Lui i-au succedat Dimitrie Dinicu (1868-1936), iar acestuia, din 1920, George Georgescu (1887-1964), dirijor remarcabil, elev al lui Arthur Nikisch. Orchestra Filarmonicii bucureștene a colaborat, de-a lungul stagiunilor sale, cu cei mai apreciați muzicieni ai lumii, perioada interbelică fiind una dintre cele mai fecunde din istoria instituției. Printre numele importante, se numără: Pietro Mascagni, Igor Stravinski, Richard Strauss, George Enescu, Béla Bartók, Pablo Casals, Herbert von Karajan, Wilhelm Kempff, Yehudi Menuhin, Sviatoslav Richter, Sergiu Celibidache sau David Oistrakh, iar în perioada recentă Seiji Ozawa, Christian Badea, Thomas Sanderling, Mischa Maisky și Khatia Buniatishvili.

După război, instituția și-a diversificat activitatea, sub mandatele lui Constantin Silvestri și George Georgescu: se înființează Corul academic, se constituie un valoros corp de soliști concertiști (instrumentiști și cântăreți), diverse ansambluri camerale (de la orchestră până la trio cu pian). De numele lui George Georgescu se leagă și concertele memorabile susținute de Orchestra Filarmonicii la primele ediții ale Festivalului International „George Enescu”. După moartea lui George Enescu, în 1955, Filarmonica îi poartă numele. După 1964, la conducerea Filarmonicii din București au urmat Mircea Basarab, Dumitru Capoianu, Ion Voicu, Mihai Brediceanu, iar după căderea regimului comunist, directori au fost Dan Grigore și Cristian Mandeal. În timpul mandatului dirijorului principal Cristian Mandeal (1991-2010), Orchestra Filarmonicii a realizat pe disc integrala lucrărilor simfonice de George Enescu și de Johannes Brahms. Pe lângă concertele simfonice și camerale curente (aproximativ 300 anual), Filarmonica a înregistrat zeci de discuri LP și CD și a întreprins turnee de răsunet în Europa, Asia și Extremul Orient, câștigându-și astfel un binemeritat renume internațional.

Din anul 2022, directorul general al Filarmonicii "George Enescu" este violoncelistul Marin Cazacu și tot de atunci instituția organizează la finalul fiecărei stagiuni *Athenaeum Summer Festival*, serie de evenimente menită să ofere unui public cât mai larg noi punți de comunicare și experiența savurării muzicii clasice și contemporane în spațiul simbolic al Ateneului Român.

Dirijor

Recent desemnat director artistic al Festivalului și Concursului George Enescu, dirijorul **Cristian Măcelaru**, câștigător al premiului GRAMMY, este director muzical al Orchestrei Naționale a Franței, dirijor-șef al Orchestrei Simfonice WDR, director artistic și dirijor principal al Orchestrei Simfonice Internaționale de Tineret a Centrului Interlochen pentru Arte și director muzical și dirijor al Festivalului de Muzică Contemporană Cabrillo.

Cristian Măcelaru a beneficiat de atenție internațională pentru prima dată în 2012, când a apărut la pupitrul Orchestrei Simfonice din Chicago, în locul lui Pierre Boulez.

©Adriane White

În același an, a primit Premiul Solti pentru tineri dirijori, o distincție prestigioasă acordată o singură dată în istoria fundației, urmată în 2014 de premiul Solti pentru dirijat. De atunci, a dirijat cu regularitate concertele unora dintre cele mai bune orchestre americane, printre care Orchestra Simfonică din Chicago, Orchestra Filarmonicii din New York, Orchestra Filarmonicii din Los Angeles, Orchestra Simfonică din Cleveland, Orchestra Simfonică din St. Louis și National Symphony Orchestra. O colaborare deosebit de strânsă îl leagă de Orchestra din Philadelphia: de la debutul său din aprilie 2013, a dirijat această orchestră de peste 150 de ori și a ocupat timp de trei stagioni funcția de dirijor rezident. Înainte de aceasta, a fost dirijorul lor asociat timp de două stagioni și, anterior, dirijor asistent timp de o stagionă, din septembrie 2011. Continuă să aibă o relație strânsă cu orchestra, dirijând-o în cadrul programelor anuale din stagionă și al altor concerte speciale.

Cristian Măcelaru și-a făcut debutul la Carnegie Hall în februarie 2015, în cadrul unui program cu Orchestra Simfonică Națională a Danemarcei și Anne-Sophie Mutter. Dirijor pasionat de operă, în iunie 2015 a condus Opera din Cincinnati în interpretări foarte apreciate ale operei *Trubadurul*. În 2010, și-a făcut debutul în operă cu Grand Opera din Houston în *Madama Butterfly* și a dirijat premiera americană a operei *Turning Point* de Colin Matthews cu Orchestra Tanglewood Music Center, în cadrul Festivalului de muzică contemporană Tanglewood. În 2019, s-a întors la Grand Opera din Houston pentru o producție a lui Kasper Holten a operei *Don Giovanni*.

În Europa, Măcelaru a fost foarte solicitat ca dirijor invitat alături de numeroase orchestre și festivaluri de renume, printre care Orchestra Simfonică a Radiodifuziunii Bavareze, Orchestra Regală Concertgebouw, Orchestra Capelei de Stat din Dresda, Orchestra Gewandhaus din Leipzig, Orchestra Simfonică Germană din Berlin, Orchestra Simfonică a Orașului Birmingham, Orchestra Filarmonică din Rotterdam, Orchestra Filarmonică Radio France, Orchestra din Hallé, Orchestra de Cameră Scoțiană și Orchestra Simfonică Națională Daneză.

Gautier Capuçon este un adevărat ambasador al violoncelului în secolul XXI. Susținând concerte la nivel internațional cu mulți dintre cei mai importanți dirijori și instrumentiști din lume, este, de asemenea, un ambasador pasionat al Asociației Orchestre à l'École, care aduce muzica clasică unui număr de peste 40.000 de elevi din Franța. În ianuarie 2022, Gautier Capuçon și-a lansat propria fundație pentru a sprijini tinerii muzicieni talentați aflați la începutul carierei lor și pentru a spori sprijinul acordat tinerilor artiști: fondationgautiercapucon.com.

©Anoush Abrar

Multiplu premiat, este apreciat pentru muzicalitatea sa expresivă, virtuozitatea exuberantă și pentru sonoritatea profundă a violoncelului său Matteo Goffriller „L’Ambassadeur” din 1701.

În vara anului 2020, în plină pandemie, Capuçon a adus muzica direct în viețile familiilor de pe tot cuprinsul Franței, în mod gratuit, în timpul odiseei sale muzicale „Un été en France”. În luna iulie 2022, cu ocazia celei de-a treia ediții a acestui proiect, a susținut 15 concerte în toată țara, inclusiv la Autun, Clairveaux, Eauz și în orașul său natal Chambéry. De asemenea, în cadrul concertelor sale, el pune în valoare 14 tineri muzicieni și 8 tineri dansatori.

Dedicat explorării și extinderii repertoriului pentru violoncel, Capuçon interpretează o gamă extinsă de lucrări în fiecare stagiune și prezintă în mod regulat compoziții noi comandate în premieră. Proiectele actuale includ colaborări cu Lera Auerbach, Danny Elfman și Thierry Escaich.

În stagiunea 2022/23, Capuçon concertează alături de Orchestra Simfonică din Boston/Andris Nelsons, Orchestra Simfonică din Chicago/Manfred Honeck, Orchestra Simfonică din San Francisco/Michael Tilson Thomas, Orchestra Radiodifuziunii Bavareze /Marie Jacquot, Orchestra Simfonică Gewandhaus din Leipzig/Andris Nelsons, NDR Hamburg/Pablo Heras-Casado, Orchestra Filarmonică din München/Lorenzo Viotti, Orchestra Tonhalle din Zurich/Christoph Eschenbach, Orchestra din Paris/Klaus Mäkelä și Orchestra Filarmonică din Cehia/Semyon Bychkov. Este artist curator la Konzerthaus Dortmund și, în plus, Capuçon cântă la festivaluri din întreaga lume, inclusiv la festivalurile de la Salzburg, Grafenegg și Verbier.

În recital, Capuçon colaborează în mod regulat cu Frank Braley și Jérôme Ducros – în timp ce alți parteneri de muzică de cameră îi includ pe Nikolai Lugansky și Gabriela Montero, precum și pe Martha Argerich, Daniel Barenboim, Lisa Batiashvili, Renaud Capuçon, Leonidas Kavakos, Andreas Ottensamer, Jean-Yves Thibaudet, Daniil Trifonov, Yuja Wang, surorile Labèque și cvartetele Artemis, Ébène și Hagen.

Înregistrând în exclusivitate pentru Erato (Warner Classics), Capuçon a câștigat multiple premii și deține o discografie extinsă. Cel mai recent album al său, *Sensations*, lansat în toamna anului 2022, explorează piese scurte dintr-o serie de genuri diferite. Albumul său de lucrări romantice de Brahms și Rahmaninov în colaborare cu Andreas Ottensammer și Yuja Wang a fost lansat, de asemenea, în toamna anului 2022 de Deutsche Grammophon.